

Jacob Tegengren.

Den 25 november 1956 avled i Vörs Finska Fornminnesföreningens hedersledamot, skriftställaren Jacob August Tegengren.

Tegengren är mest känd som skönlitterär författare med naturlyrik och religiös dikt som starkaste strängar i sin lyra. Sin första kontakt med arkeologin fick han antagligen år 1912 då A. M. Tallgren på en tjänsteresa tangerade Närpes, där Tegengren då var folkhögskoleföreståndare. Det första brevet av hans hand i Arkeologiska kommissionens arkiv är emellertid först från år 1918 och är adresserat till Tallgren. Brevet föranledde Alfred Hackman att sommaren 1918 besöka Vörs och från den tiden stod Tegengren i ständig kontakt med Kommissionen och dess tjänstemän. Under 20-talet var det Hackman, under 30- och 40-talen Åyräpää, som var hans främsta kontaktman. Efter att ha följt med på Hackmans fältarbeten, ombetrodde Tegengren ganska snart att själv leda grävningar i Vasa-trakten och mellan åren 1920 och 1941 gick det knappast en sommar utan att han offrade en del av sin sommarledighet för arkeologin. De flesta grävningarna företogs i Vörs, men dessutom gjorde han avstickare i de flesta sydösterbottniska socknar, där det överhuvudtaget finns några forn lämningar från järnåldern.

Vilken betydelse Tegengrens utgrävningar har haft för kännedomen om Södra Österbottens järnålder, framgår klarast av att det före år 1918 från Vörs endast fanns fynden från Gullynt, Kaparkullen och ett litet fynd från Lågpeltkangas, medan vi nu har fynden från ett sextiotal väl undersökta gravar att bygga våra slutsatser på. Sedan Tegengren år 1941 slutade med fältarbetena har inget mera betydande fynd framkommit i Vörs och dess grannsocknar. Viktigast bland Tegengrens grävningar är Lågpeltkangas, av vars 30 gravrösen han har undersökt 26, samt det helt närbelägna Latjineliden, där han utgrävde sex av nitton forn lämningar. Komplexet Lågpeltkangas — Latjineliden är det enda välundersökta gravfältet i Österbotten, från vilket vi har fynd i obruten svit från äldre romersk tid till 700-talet.

Tegengren har endast i ringa mån själv publicerat resultaten av sina forskningar. De flesta av hans uppsatser kan snarast föras under rubriken hembygdskunskap, men i Fornminnesföreningens serier och i Arkiv för Svenska Österbotten ingår dock några artiklar med rent vetenskapligt innehåll:

Gravfältet på Lågpeltkangas i Vörå. Arkiv f. Sv. Österbotten II:1. 1929.

Bautastenar och s.k. stenklot anträffade i Vörå. FM 1934.

Ett litet bidrag till frågan om likbränning i hus. FFT 40.

En blick på Sydösterbotten, särskilt Vörå under järnåldern. Arkiv f. SV. Österbotten v. 1945.

Alla som någongång kom i beröring med Tegengren kunde vittna om hans utomordentliga personliga kvalifikationer. En vandring i naturen tillsammans med honom var en verklig upplevelse. Han var på engång humanist, blomälskare och ornitolog, men var aldrig påträngande med sitt vetande. Hans dikter ger av personligheten en bild, som det må vara andra förbehållet att tolka. Här skall blott ges ett utdrag ur ett brev, som han skrev till Aarne Äyräpää 29. 12. 55 och som blev det nästista i en serie av fyrtioen:

»— — — — Gullydynt har jag besökt några gånger. Platsen utövar en stor dragningskraft på mig, liksom också flere andra ställen, vid vilka kära och trevliga minnen äro förknippade, de flesta dock för långt borta för att mina gamla och utslitna apostlahästar skulle orka föra mig dit. Senaste gången min väg ledde till Gullydynt var den 1 oktober. Det var en sällsynt fin och klar morgon, och jag stod och lyssnade på en rödhake som i fem minuter, med helt korta pauser, slog sina drillar, lika klara, lika fulltoniga som om det varit en morgon i maj.

Gullydynt har ändrat utseende. Naturen läker snabbt spåren av människors ingrepp. Stigen från söder upp till kullen är nästan stängd av täta videsnår och uppe på själva gravfältet växer ungskog — alla märken efter grävningar äro utplånade. En liten kulle drog dock till sig min blick: sällningsjord efter en utgrävning som Hackman och jag företogo en sommar. Ett par nyfikna pojkar uppehöll sig i närheten och kramsade med fingrarna i den sällade jorden. Plötsligt hörde jag av deras ivriga röster att någonting var på färde, och när jag gick till dem och började utfråga dem, öppnade den ena sin hand och i den lågo några länkar av en tunn bronskedja, som hade slunkit ut genom nätverket. Jag bad pojken ge mig sitt fynd, vilket han gjorde, men under ett missnöjt mummel, varpå jag förde det till Hackman, som tog hand om det. Pojkarna kröpo ned bakom en buske och efter en stund hördes två gälla röster skrika: »ni ska ge tibak he som ni ha täiji» — gång på gång. »Va ropar di!» frågade H. av mig. Jag tydde då ut pojkarnas krav, och efter en liten överläggning oss emellan, tog H. fram de in-

slagna ringarna ur fyndpåsen, gick till pojarna och räckte dem deras hittegods. — — — — —»

Tegengren, Jacob August, skriftställare, född i Vasa 28/8 1875, son till hovrättsrådet Ernst Wilhelm T. och Aline Irene Boy, gift 1902 med Else Maria Nyman. — Student 1896, agronom 1899. Föreståndare för Ålands folkhögskola 1900—01, för Närpes folkhögskola 1901—15, direktör för Föreningsbankens (sedermera Nordiska föreningsbankens) kontor i Vörå 1915—40. Medlem i psalmbokskommittéen 1923—27, korresponderande ledamot av Finska fornminnesföreningen 1920 och dess hedersledamot 1946, hedersmedlem av Vasa Nation 1929. Debuterade som skönlitterär författare 1900 med *Dikter*. Avled i Vörå den 25 november 1956.

C. F. Meinander
